EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2025.3.5.
COM(2025) 98 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a szolidaritásról és a gáztárolással kapcsolatos, az (EU) 2017/1938 európai parlamenti és tanácsi rendeleten alapuló egyes szempontokról

1. BEVEZETÉS

A föld alatti gáztárolók nagy jelentőséggel bírnak az uniós energiaellátás biztonságának biztosításában. 1 147 TWh összkapacitással (kb. 105 milliárd m³, ami az aggregált uniós kereslet mintegy egyharmadának felel meg) alapvető szezonális rugalmasságot biztosít a gázrendszer számára, jellemzően az EU tényleges gázfogyasztásának 25–35 %-át biztosítja, télen gyakran fő ellátási forrásként. A gáztárolás az uniós gázrendszer hatékonyabb használatát teszi lehetővé azáltal, hogy csökkenti a nagy mennyiségű behozatal szükségességét azokban a fogyasztási csúcsidőszakokban, amikor a gázárak magasabbak, ezáltal segít elkerülni a szállítási infrastruktúrába történő túlzott beruházásokat, hozzájárulva az árstabilitáshoz és az ellátási sokkok enyhítéséhez.

2021-ben az Unióban a volatilis és magas energiaárak elhúzódó időszaka volt tapasztalható, többek között a szokásosnál alacsonyabb tárolófeltöltési szintek miatt. A 2022 elején, az Ukrajna elleni teljes körű orosz inváziót követően megnövekedett geopolitikai feszültség felerősítette a bizonytalanságokat, és rávilágított arra, hogy a jövőbeli téli időszakokra megfelelően feltöltött gáztárolókra van szükség.

A társjogalkotók ezért 2022 júniusában elfogadták a földgázellátás biztonságáról szóló (EU) 2017/1938 rendelet[1] (a továbbiakban: a földgázellátás biztonságáról szóló rendelet) módosítására irányuló bizottsági javaslatot[2]. A módosítás többek között minden év november 1-jéig kötelező éves feltöltési célértékeket – 2022-ben 80 %-ot, 2023-tól pedig 90 %-ot –, valamint az említett célok elérésére irányuló feltöltési ütemterveket határoz meg. A gáztárolóval nem rendelkező tagállamoknak éves gázfogyasztásuk legalább 15 %-át egy másik tagállamban kell tárolniuk. Emellett az (EU) 2022/1032 rendelet vagy földgáztárolási rendelet is bevezette az egyes tagállamok tárolásirendszer-üzemeltetőinek tanúsítására vonatkozó kötelezettséget.

Ezek az intézkedések együttesen alapvető fontosságúnak bizonyultak a gázellátási hiányok áthidalásában, és jelentősen hozzájárultak a piaci bizonytalanságok és az áringadozás csökkentéséhez. A 2022. évi drámai gázáremelkedési forgatókönyv 2023-ban vagy 2024-ben nem ismétlődött meg, és a tárolásirendszer-üzemeltetők tanúsítására vonatkozó kötelezettség 2021-től megszüntette azt a gyakorlatot, hogy a harmadik felek tulajdonában lévő egyes gáztárolók feltöltésére szándékosan a kapacitást el nem érő módon vagy jóval a téli hónapok előtt kerüljön sor.

Az EU ellátásbiztonsága azonban továbbra is ki van téve a geopolitikai instabilitás miatti kockázatoknak, különösen annak, hogy Oroszország az Ukrajna elleni katonai agressziójával összefüggésben fegyverként használhatja fel az ellátást. Ezek a kockázatok valószínűleg meghosszabbítják a gázpiac szűkösségének és bizonytalanságának időszakát, és rávilágítanak arra, hogy a tárolólétesítmények továbbra is kulcsszerepet fognak játszani az EU ellátásbiztonságában.

---

[1] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1938 rendelete (2017. október 25.) a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről és a 994/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (a földgázellátás biztonságáról szóló rendelet)
(HL L 280., 2017.10.28., 1. o.).

[2] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1032 rendelete (2022. június 29.) az (EU) 2017/1938 és a 715/2009/EK rendeletnek a földgáztárolás tekintetében történő módosításáról (földgáztárolási rendelet)
(HL L 173., 2022.6.30., 17. o.).

Ezt a következtetést a közelmúltban az EU energiabiztonsági intézkedéseiről szóló átfogó számvevőszéki jelentés is megerősítette[3].

Az aktuális jelentés számba veszi a földgáztárolási rendelet 2024. évi végrehajtását. Nagyrészt az előző két éves jelentésben meghatározott struktúrát követi, azonban bevezet néhány új elemet, amelyek tükrözik a megújuló gáz, a földgáz és a hidrogén belső piacairól szóló, a földgázellátás biztonságáról szóló rendeletet módosító (EU) 2024/1789 rendelet (földgázpiacról szóló rendelet) elfogadása által bevezetett jogszabályi változásokat. Az új elemek főként a kockázatértékelésre és a szolidaritásra vonatkozó rendelkezésekhez kapcsolódnak. A gáztárolási intézkedések frissítései, a tanúsítási eljárások előrehaladása, valamint a kockázatértékeléssel és a szolidaritással kapcsolatos, e jelentésben ismertetett intézkedések elsősorban a tagállamok által szolgáltatott információkon alapulnak, amelyeket az Eurostat, a Közös Kutatóközpont, az ACER és az ENTSOG adatai egészítenek ki.

2. JOGALAP ÉS HÁTTÉR

A földgázellátás biztonságáról szóló rendelet 17a. cikke rögzíti, hogy a Bizottságnak évente jelentést kell tennie az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. A jelentésnek a következőket kell tartalmaznia:

- a tagállamok által a tárolási kötelezettségeik teljesítése érdekében hozott intézkedések áttekintése,
- a korábban[4] a 715/2009/EK rendelet[5] (földgázrendelet) 3a. cikkében meghatározott tanúsítási eljáráshoz szükséges idő áttekintése,
- a feltöltési ütemterveknek és a feltöltési célértékeknek való megfelelés biztosítása érdekében a Bizottság által kért intézkedések áttekintése,
- e rendelet gázárakra gyakorolt lehetséges hatásainak, valamint a 6b. cikk (4) bekezdésével összefüggésben a potenciális gázmegtakarításoknak az elemzése.

A földgázellátás biztonságáról szóló rendelet 17a. cikkének a földgázpiacról szóló rendelet által bevezetett módosításai továbbá megkövetelik a Bizottságtól, hogy készítsen általános értékelést a 6a–6d. cikk, a 7. cikk (1) bekezdése és (4) bekezdésének g) pontja, a 13. cikk, a 13a. cikk, a 16. cikk (3) bekezdése, a 17a. cikk, a 18a. cikk, a 20. cikk (4) bekezdése, valamint az Ia. és Ib. melléklet alkalmazásáról.

3. A TAGÁLLAMOK ÁLTAL HOZOTT INTÉZKEDÉSEK ÁTTEKINTÉSE

A földgáztárolási rendelet által bevezetett módosítások értelmében a tagállamoknak minden szükséges intézkedést meg kell hozniuk a feltöltési célértékek teljesítése érdekében. A szükségtelen piaci zavarok elkerülése érdekében lehetőség szerint piaci alapú intézkedések

[3] 09/2024. sz. különjelentés: A földgázellátás biztonsága az Unióban.

[4] A tárolásirendszer-üzemeltetők tanúsítására vonatkozó kötelezettséget jelenleg a megújuló gáz, a földgáz és a hidrogén belső piacairól, az 1227/2011/EU, az (EU) 2017/1938, az (EU) 2019/942 és az (EU) 2022/869 rendelet, valamint az (EU) 2017/684 határozat módosításáról, valamint a 715/2009/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2024. június 13-i (EU) 2024/1789 európai parlamenti és tanácsi rendelet (földgázpiacról szóló rendelet) (átdolgozás) 15. cikke tartalmazza, amely 2025. február 5-től alkalmazandó (HL L, 2024/1789, 2024.7.15.).

[5] Az Európai Parlament és a Tanács 715/2009/EK rendelete (2009. július 13.) a földgázszállító hálózatokhoz való hozzáférés feltételeiről és az 1775/2005/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (földgázrendelet) (HL L 211., 2009.8.14., 36. o.).

alkalmazására kell törekedniük. Az intézkedések közé tartozhatnak a szabályozási intézkedések, valamint a piaci szereplőknek nyújtott pénzügyi ösztönzők vagy ellentételezések is.

A földgáztárolási rendelet a lehetséges intézkedések és eszközök szemléltető, de nem kimerítő listáját tartalmazza. A Bizottság 2024 őszén felmérést küldött az érintett tagállami hatóságok számára, hogy összegyűjtse, milyen intézkedéseket és eszközöket alkalmaztak a tárolóik feltöltésének biztosítására. Ez a föld alatti gáztárolóval nem rendelkező tagállamok által aláírt olyan megállapodásokat, egyetértési megállapodásokat vagy tehermegosztási mechanizmusokat is magában foglalt, amelyek föld alatti gáztároló létesítmények hasznosítására vonatkozó rendelkezéseket is tartalmaznak.

A föld alatti gáztároló létesítménnyel rendelkező tagállamok megerősítették, hogy a 2022-ben és 2023-ban alkalmazott intézkedések többségét 2024-ben is folytatják. Tavaly Ausztria, Lettország, Hollandia és Spanyolország új intézkedéseket fogadott el, és/vagy meghosszabbította vagy hatályon kívül helyezte a meglévő intézkedéseket. Ausztria állami ellenőrzés alatt álló stratégiai tartalékát meghosszabbították, Lettország új kapcsolt terméket vezetett be a tárolók hosszú távú használatának ösztönzésére, Hollandia pedig újra megbízta a kijelölt felet a tárolólétesítmény feltöltésének feladatával. Spanyolországban megszüntették a 20 napnál hosszabb vállalati fogyasztási kapacitásra vonatkozó tárolási díjkedvezményt. A 2024-es feltöltési időszakban a kedvező piaci feltételek megkönnyítették a tárolóhelyek időben történő tényleges feltöltését, és nem volt szükség végső megoldásként hozott intézkedések végrehajtására. A tagállamok által végrehajtott leggyakoribb intézkedések közé a következők tartoztak:

- minimális gázmennyiségek földgáztárolókban: a tárolásirendszer-üzemeltetők kötelezése a minimális feltöltési szint elérésére a nemzeti célkitűzéssel összhangban,
- kapacitások megpályáztatása: a tárolásirendszer-üzemeltetők arra való kötelezése, hogy megpályáztassák a kapacitásokat a piaci szereplők között (a legtöbb esetben kapacitásaukciókon keresztül),
- szervezet kijelölése: egy olyan szervezet kijelölése, amely a tárolók számára végső esetben nyújt szolgáltatást,
- stratégiai tárolás: a stratégiai készletek köz- vagy magánjogi szervezetek általi vásárlására és kezelésére vonatkozó hatékony eszközök elfogadása,
- lekötött, de fel nem használt kapacitások: a lekötött kapacitások hatékony felhasználásának biztosítása a szűk keresztmetszetek kezelésére szolgáló „használd vagy elveszíted” mechanizmus alkalmazásával, a lekötött, de fel nem használt tárolókapacitások felszabadítása céljából.

A végrehajtási intézkedésekre vonatkozó további részleteket az 1. táblázat tartalmazza.

1. táblázat – A föld alatti gáztárolóval rendelkező tagállamok által a 6b. cikk szerint végrehajtott intézkedések

	AT	BE	BG	CZ	DE	DK	ES	FR	HR	HU	IT	LV	NL	PL	PT	RO	SE	SK
Minimális gázmennyiségek földgáztárolókban	x		x	X			X		I	x					x	x		x
Kapacitások megpályáztatása		x				x	X	x			x				x			
Szállításirendszer-üzemeltetők által kezelt kiegyensúlyozó készletek									x		I							

A kijelölt szervezetek kötelezettségei				X	x	x			x		I			x				
Összehangolt eszközök																		
Önkéntes közös beszerzési mechanizmusok																		
Piaci szereplők számára biztosított pénzügyi ösztönzők		x		I		x	X				I		I					
Lekötött, de fel nem használt kapacitások	x	x		X	x		X		x		x							
Stratégiai tárolás	x		x	X	x	x	X			x	x	x						
Szervezet kijelölése					x		X	x	I		I		I				x	
Tárolási díjakra vonatkozó kedvezmény		x					I											
Tőke- és operatív kiadások								x			x							
Egyéb																		

I: ideiglenes intézkedés
Forrás: a Bizottság felmérésére adott tagállami válaszok, valamint az ACER és a VIS gáztárolásról szóló 2023. évi jelentése

4. A TANÚSÍTÁSI ELJÁRÁSOK ÁTTEKINTÉSE

A földgáztárolási rendeletnek a földgázrendeletbe[6] bevezetett rendelkezései előírták a tárolásirendszer-üzemeltetők tanúsítására vonatkozó kötelezettséget a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok számára azzal a céllal, hogy csökkentsék a gázellátás biztonságát érintő regionális, nemzeti vagy uniós szintű kockázatokat, amelyek többek között az alábbiakból erednek:

a) tulajdonosi helyzet, az ellátás alakulása vagy egyéb olyan üzleti kapcsolatok, amelyek negatívan befolyásolhatják a tárolásirendszer-üzemeltetőnek a föld alatti gáztároló feltöltésére való képességét, illetve az arra vonatkozó ösztönzőket;

b) az Unió nemzetközi jogból eredő, harmadik ország tekintetében fennálló jogai és kötelezettségei, beleértve azokat az egy vagy több harmadik országgal kötött megállapodásokat is, amelyekben az Unió részes fél, és amelyek foglalkoznak az energiaellátás biztonságának kérdéseivel;

c) az érintett tagállamoknak egy harmadik országgal szemben fennálló, az adott harmadik országgal vagy országokkal az érintett tagállam által kötött megállapodásokból eredő jogai és kötelezettségei, amennyiben az említett megállapodások megfelelnek az uniós jognak; vagy

d) az ügyben releváns bármely egyéb konkrét tény és körülmény.

A jogszabály előírja a tagállamok számára, hogy 2024. január 2-ig állítsanak ki tanúsítási határozattervezeteket, és erről értesítsék a Bizottságot. Egyes tagállamok már 2023-ban

[6] Amint azt korábban említettük, a tárolásirendszer-üzemeltetők tanúsítására vonatkozó kötelezettség jelenleg a földgázpiacról szóló rendelet ((EU) 2024/1789 rendelet) 15. cikkében szerepel.

benyújtották tárolási tanúsítási határozataikat, a Bizottság pedig hat véleményt adott ki[7]. 2024-ben folytatódott a tanúsítási folyamat, és eddig öt véleményt adtak ki, míg négy tagállam esetében 17 vélemény az elfogadási eljárás különböző szakaszaiban van. Egyes tagállamok még nem nyújtották be határozattervezeteiket. Korlátozott számú esetben a vélemények megfogalmazása a nemzeti jogszabályi vagy szabályozási keret módosításaitól függ, ezért kiadásuk hosszabb időt vesz igénybe. Reálisnak tűnik, hogy a tagállamok többsége 2025 végéig befejezze a tanúsítási eljárást. A tanúsítási eljárás sikeres befejezésével a tagállamok visszanyerték a stratégiai eszközeik feletti teljes ellenőrzést, megakadályozva ezzel a 2021. évi forgatókönyv megismétlődését, amikor egyes tárolásirendszer-üzemeltetők szándékosan nagyon alacsony szinten tartották a tárolókat.

2. táblázat – A 2024. évi tanúsítási eljárások áttekintése

Tagállam	Beadványok	Függőben lévő beadványok Üzemeltetők száma (Tárolóhelyek száma) [1]	Üzemeltetők teljes száma (Tárolóhelyek száma) [2]
AT	4		4 (8)
BE	1		1 (1)
BG		1 (1)	1 (1)
CZ		4 (9)	4 (9)
DE	5	20 (24)	25 (50)
DK	1		1 (2)
ES	2		2 (4)
FR	3		3 (16)
HR	1		1 (1)
HU	2		2 (5)
IT		3 (13)	3 (13)
LV	1		1 (1)
NL	4	1 (3)	4 (7)
PL	1		1 (7)
PT	1		1 (1)
RO	2		2 (6)
SE	1		1 (1)
SK	2		2 (2)
ÖSSZESEN	**31**	**29 (50)**	**58 (122)**

[1] A tanúsítványokat üzemeltetőnként és/vagy tárolóhelyenként állítják ki.
[2] A tagállamokkal, a GIE AGSI+ platformmal folytatott eszmecsere, valamint az ACER és a VIS gáztárolásról szóló 2023. évi jelentése alapján.

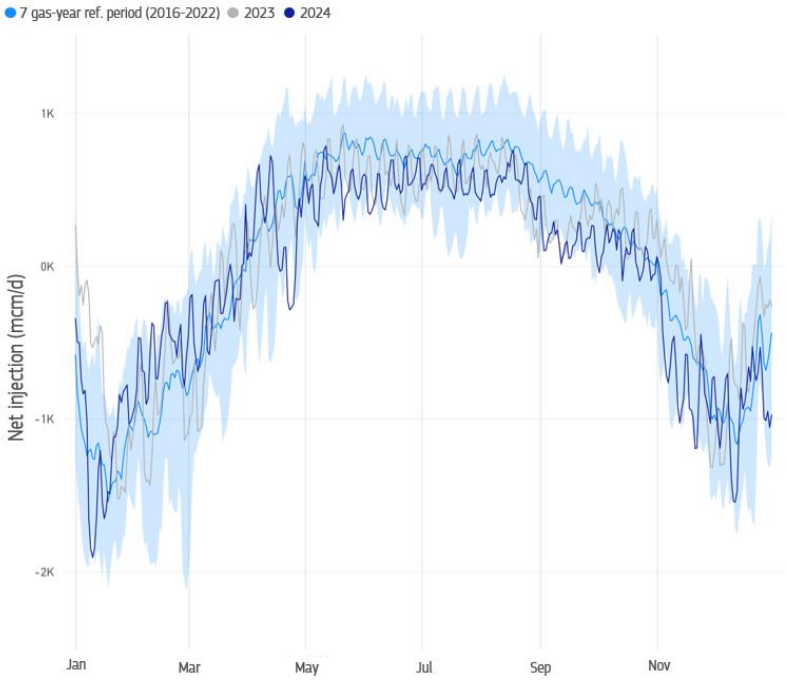
[7] https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-security/gas-storage_en#certification-for-storage-system-operators.

5. A TÁROLÓFELTÖLTÉSI CÉLKITŰZÉSEK TELJESÍTÉSE 2024-BEN

2023 novemberében elfogadták a 2024. évi köztes feltöltési célértékeket meghatározó (EU) 2023/2633 végrehajtási rendeletet[8]. A köztes feltöltési célértékek biztosítják a tagállamok számára a szükséges rugalmasságot, lehetővé téve számukra, hogy a fűtési időszak novemberi kezdetére elérjék a végső 90 %-os feltöltési célértéket. 2024-ben a feltöltési ütemterv a kitűzött céloknak megfelelően haladt.

2024. március végén az uniós föld alatti gáztárolók készletszintje elérte a 60 %-ot (670 TWh), ami a múltbeli szintekhez képest továbbra is átlag feletti feltöltési arányokat tükröz. 2024 második és harmadik negyedévében a gáztárolási szintek szorosan igazodtak a 2023. évi szinthez, és az EU augusztus 19-én összességében 90 %-os szintet ért el, csaknem ugyanazon a napon, mint 2023-ban (augusztus 16-án). Mivel a készletek már a 2023/2024-es kitárolási időszakot követően is magasak voltak, a feltöltés a feltöltési időszak utolsó hónapjaiban a szokásosnál lassúbb ütemben haladt. A nyáron tárolt gáz mintegy 60 %-át májusban vagy júliusban töltötték fel (lásd: 1. ábra). 2024. november 1-jére az uniós gáztárolás elérte a 95 %-ot, és Dánia kivételével valamennyi tagállam túllépte a feltöltési célértéket (lásd: 2. ábra).

1. ábra – Napi korábbi nettó feltöltések

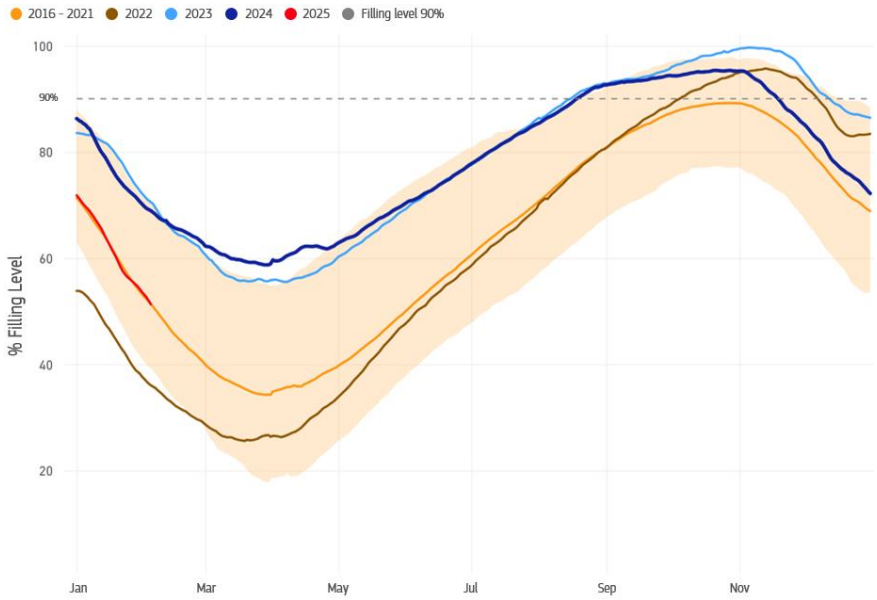

Forrás: a JRC ellátásbiztonsági irányítópultja[9]

2. ábra – Az uniós föld alatti gáztárolókban tárolt gáz mennyisége 2024-ben és 2023-ban (decemberig) az előző hatéves átlaghoz és tartományhoz viszonyítva.

[8] A Bizottság (EU) 2023/2633 végrehajtási rendelete (2023. november 20.) a területükön található és a piaci területükkel közvetlenül összekapcsolt föld alatti gáztárolóval rendelkező tagállamokra 2024-ben vonatkozó köztes célértékeket tartalmazó feltöltési ütemterv meghatározásáról (HL L, 2023/2633, 2023.11.23.).

[9] Link a JRC ellátásbiztonsági irányítópultjához.

Forrás: a JRC ellátásbiztonsági irányítópultja

November 1-jéig szinte valamennyi tagállam több mint 90 %-kal töltötte fel a tárolóit, így teljesült a végrehajtási rendeletben meghatározott célérték. Az egyetlen kivétel Dánia volt, ahol a tárolási szint november 1-jén 75 % volt. A tárolók alábbi célzott feltöltése Dániában a Tyra gyártási platform üzembe helyezésével és a Nybro gázterminál nem tervezett karbantartásával kapcsolatos műszaki infrastrukturális problémák kombinációjának tulajdonítható. Emellett Németország 2024. december 31-ig úgynevezett gáztárolási illetéket alkalmazott a szállított gázra, amelyet a tárolóhelyek feltöltési költségeinek fedezésére hoztak létre. A német irányból történő gázimport ezért kevésbé vonzónak tűnt, és arra ösztönözte a piaci szereplőket, hogy inkább vegyék ki a gázt a gáztárolókból, köztük a dán tárolókból. Dániában az általános energiabiztonsági helyzet – jóllehet, nem érte el a november 1-jei célt – stabil maradt, főként a balti csővezeték közelmúltbeli üzembe helyezésének és a biometán-termelésnek a belföldi gázfogyasztás közel 40 %-át kitevő, folyamatosan növekvő részarányának köszönhetően. A helyzet azonban felhívja a figyelmet azokra a káros hatásokra, amelyeket az egyik tagállamban elfogadott intézkedés gyakorolhat egy másik tagállam energiabiztonsági helyzetére, valamint arra, hogy el kell kerülni az egyoldalú nemzeti intézkedéseket. Az Európai Bizottság aktív párbeszédet folytat Dániával és az illetékes nemzeti hatósággal, amely olyan intézkedéseket fogadott el, amelyek lehetővé teszik Dánia számára a 2025. február 1-jei köztes célérték elérését.

Meg kell jegyezni, hogy Lettország és Hollandia tárolókapacitása lényegesen nagyobb, mint a belföldi fogyasztás mennyisége, ennélfogva a földgáztárolási rendelet 6a. cikkével összhangban e két tagállam tekintetében a végső éves célértéket eltérően határozták meg, ezért mindkét ország teljesítette a 90 %-os feltöltési célértéket, még akkor is, ha a névleges érték valamivel alacsonyabb volt (a csökkentési módszerek további magyarázatát lásd még a 11. lábjegyzetben).

Ami az Energiaközösséget illeti, némi előrelépés történt a földgázellátás biztonságáról szóló rendelet gáztárolásra vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtása terén. Szerbia és Ukrajna, a

tárolólétesítményekkel rendelkező két szerződő fél teljesítette tárolási célértékeit (2024 májusi állapot). További részletekért lásd az Energiaközösség Titkárságának 2024. évi éves jelentését[10].

3. táblázat – A tárolási rendeletben foglalt, 2024-re vonatkozó feltöltési célértékek teljesítése[11]

Tagállam	Február 1-jei köztes célérték	Feltöltési szint február 1-jén	Május 1-jei köztes célérték	Feltöltési szint május 1-jén	Július 1-jei köztes célérték	Feltöltési szint július 1-jén	Szeptember 1-jei köztes célérték	Feltöltési szint szeptember 1-jén	November 1-jei feltöltési célérték	Feltöltési szint november 1-jén
AT	50 %	81 %	40 %	75 %	58 %	83 %	72 %	92 %	90 %	94 %
BE	30 %	60 %	5 %	52 %	40 %	73 %	78 %	94 %	90 %	98 %
BG	52 %	67 %	33 %	44 %	55 %	72 %	77 %	88 %	90 %	100 %
CZ	40 %	75 %	25 %	62 %	30 %	82 %	60 %	93 %	90 %	92 %
DE	45 %	74 %	10 %	68 %	30 %	82 %	65 %	95 %	90 %	98 %
DK	45 %	75 %	40 %	55 %	60 %	64 %	80 %	75 %	90 %	75 %
ES	59 %	81 %	60 %	83 %	66 %	95 %	80 %	100 %	90 %	100 %
FR	41 %	59 %	11 %	50 %	39 %	68 %	81 %	90 %	90 %	95 %
HR	46 %	51 %	29 %	33 %	51 %	59 %	83 %	88 %	90 %	91 %
HU	51 %	76 %	37 %	71 %	65 %	78 %	86 %	90 %	90 %	91 %
IT	45 %	64 %	36 %	65 %	54 %	82 %	72 %	93 %	90 %	99 %
LV	45 %	57 %	41 %	46 %	63 %	58 %	90 %	71 %	90 %	80 %
NL	43 %	65 %	30 %	55 %	50 %	69 %	68 %	91 %	90 %	89 %
PL	50 %	75 %	35 %	43 %	60 %	73 %	80 %	98 %	90 %	98 %
PT	70 %	103 %	70 %	92 %	80 %	102 %	80 %	102 %	90 %	103 %
RO	40 %	63 %	41 %	58 %	65 %	77 %	85 %	94 %	90 %	103 %
SE	59 %	77 %	30 %	63 %	61 %	63 %	79 %	91 %	90 %	91 %
SK	45 %	73 %	20 %	70 %	27 %	79 %	67 %	95 %	90 %	95 %

Forrás: a GIE AGSI+ platformon alapuló feltöltési szintek

Keresletcsökkentés

A gázkereslet 2022 augusztusa és 2024 szeptembere között 18 %-kal csökkent, meghaladva az (EU) 2022/1369 rendeletben[12] és a C/2024/2476 tanácsi ajánlásban meghatározott 15 %-os önkéntes csökkentési célértéket[13].

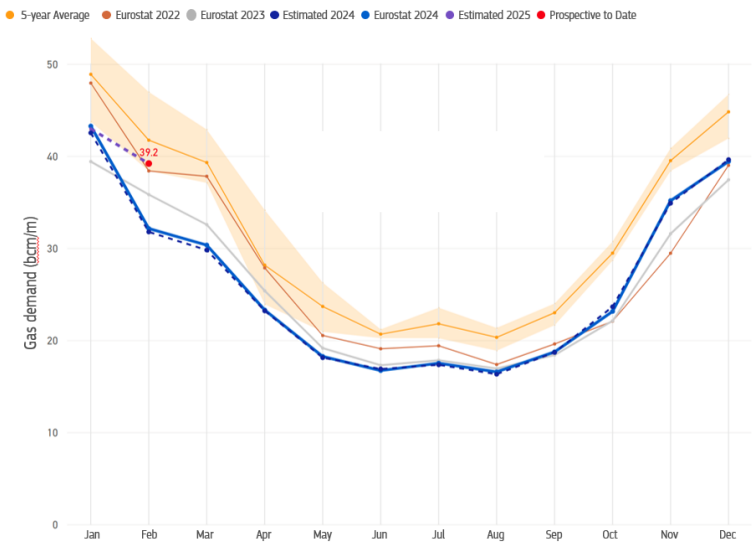
3. ábra – Havi gázkereslet

[10] https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2024/05/28b.html.

[11] A 3. táblázatban szereplő szabályozási célértékeket a földgázellátás biztonságáról szóló rendelet 6a. cikke értelmében csökkenteni kell. A célértékeket feltüntető táblázat az (EU) 2023/2633 bizottsági végrehajtási rendelet mellékletéből származik. A mellékletre az egyes tagállamoknak a földgázellátás biztonságáról szóló rendelet és különösen annak 6a., 6b. és 6c. cikke szerint fennálló arányos kötelezettségei vonatkoznak. A 6a. cikk (2) bekezdésének hatálya alá tartozó tagállamok esetében az arányos köztes célértéket úgy kell kiszámítani, hogy a táblázatban feltüntetett értéket meg kell szorozni a 35 %-os korláttal, és az eredményt el kell osztani 90 %-kal.

[12] A Tanács (EU) 2022/1369 rendelete a koordinált gázkereslet-csökkentési intézkedésekről.

[13] A Tanács C/2024/2476 ajánlása (2024. március 25.) a koordinált gázkereslet-csökkentési intézkedések folytatásáról.

Forrás: [a JRC ellátásbiztonsági irányítópultja]

Kockázatértékelés

Az ENTSOG által 2024 novemberében végzett, az egész EU-ra kiterjedő ellátásbiztonsági szimuláció figyelembe veszi az egyedüli ellátási forrás tartós zavarára vonatkozó forgatókönyveket. Minden forgatókönyvben különösen az orosz ellátás teljes zavara tekinthető alapforgatókönyvnek. Valamennyi forgatókönyv kivételesen alacsony tárolási szintet feltételez a téli szezon elején, és olyan további infrastrukturális zavarokat tár fel, amelyek tükrözik a gázellátás biztonsága szempontjából releváns infrastruktúra ellenőrzésével kapcsolatos kockázatokat, például a meglévő infrastruktúrával való visszaélést, beleértve a kapacitásfelhalmozást vagy az uniós jog megsértését. A következtetések megerősítik az uniós gázrendszer rezilienciáját, egyszersmind kiemelik a gázkereslet energiamegtakarítási vagy energiahatékonysági intézkedések révén történő csökkentésének kulcsfontosságú szerepét.

6. SZOLIDARITÁS

A földgázellátás biztonságáról szóló rendelet által bevezetett szolidaritási mechanizmusok döntő szerepet játszanak annak biztosításában, hogy a védett fogyasztók – például a háztartások és a kórházak – szélsőséges válságok idején is hozzáférjenek a gázhoz. A szolidaritást eredetileg az egymással közvetlen összeköttetésben álló uniós tagállamok közötti önkéntes kétoldalú szolidaritási megállapodások révén valósították meg, Málta, Ciprus és Írország kivételével, amelyek eltérésre jogosultak (mivel egyetlen másik tagállammal sem állnak összeköttetésben). Eddig kilenc szolidaritási megállapodást írtak alá a várt negyven közül, beleértve a Németország, Olaszország és Svájc közötti, 2024-ben aláírt megállapodásokat. 2022-ben, a gázválság csúcspontján a ratifikált megállapodások alacsony száma ellátásbiztonsági kockázatnak tette ki az EU-t, és újraértékelték az önkéntes megállapodások koncepcióját. Következésképpen a földgázpiacról szóló rendelet megerősítette a szolidaritás koncepcióját, és alapértelmezett szolidaritási rendelkezéseket állapított meg annak érdekében, hogy válság esetén és olyan helyzetekben, amikor nem léteznek kétoldalú szolidaritási megállapodások, működőképessé váljon a szolidaritás elve.

Emellett a földgázpiacról szóló rendelet a szolidaritási kötelezettséget a közvetett összeköttetésben álló tagállamokra is kiterjeszti, lehetővé téve számukra, hogy nagyobb piaci alapú szolidaritáshoz jussanak, többek között LNG-ellátás révén. A Bizottság által szervezett, 2024. novemberi szimulációs válságkezelési tesztgyakorlat bizonyította az új szolidaritási rendelkezések hatékonyságát, kiemelve a piaci alapú intézkedések szerepét, amelyek csökkentik a szolidaritás összköltségét az EU-ban. Ezen túlmenően az LNG kulcsszerepet játszhat a szolidaritási kérelmekben, mivel a tagállamok megkönnyíthetik a piaci szereplők közötti megbeszéléseket, ugyanakkor nincs jogi kötelezettségük arra, hogy az LNG-szállítókat a szállítások átirányítására kötelezzék. A gyakorlat azokat a területeket is azonosította, ahol javítani kell a szolidaritás válságok esetén történő végrehajtását, beleértve a világosabb eljárások, a nyomonkövetési intézkedésekre vonatkozó iránymutatások és az érintett felek közötti szerződéses megállapodások szükségességét a szolidaritási mechanizmusok végrehajtásának megkönnyítése érdekében.

7. A FÖLDGÁZTÁROLÁSI RENDELET VÉGREHAJTÁSA 2025-BEN

A 2025-re vonatkozó köztes feltöltési ütemterv céljai a tagállamok által szolgáltatott információkon és az általános ellátásbiztonsági helyzet Bizottság általi értékelésén alapulnak, figyelembe véve az előző öt év feltöltési arányait és az ENTSOG téli ellátási előrejelzéseit. A 2025-ös célokat hivatalosan 2024 novemberében az (EU) 2024/2995 bizottsági végrehajtási rendelet határozta meg, a Gáztárolási Bizottság támogatásával. Ezek a köztes célok minimumcéloknak tekinthetők, amelyek maximális piaci rugalmasságot biztosítanak a 90 %-os célérték eléréséhez, amennyiben a keresletcsökkentési erőfeszítések folytatódnak, és az ellátás az előző évhez hasonló szinten marad.

4. táblázat – Az (EU) 2024/2995 bizottsági végrehajtási rendelettel[14] elfogadott, a föld alatti gáztároló létesítményekkel rendelkező tagállamokra vonatkozó 2025. évi köztes célértékek (2024.11.29.) (https://energy.ec.europa.eu/publications/implementing-regulation-setting-filling-trajectory-intermediary-targets-2025-member-states_en)

Tagállam	Február 1-jei köztes célérték	Május 1-jei köztes célérték	Július 1-jei köztes célérték	Szeptember 1-jei köztes célérték	November 1-jei feltöltési célérték[15]
AT	64 %	52 %	66 %	77 %	**90 %**
BE	30 %	5 %	40 %	78 %	**90 %**
BG	55 %	36 %	57 %	77 %	**90 %**
CZ	40 %	25 %	30 %	60 %	**90 %**
DE	45 %	10 %	30 %	65 %	**90 %**
DK	45 %	40 %	60 %	75 %	**90 %**
ES	58 %	53 %	64 %	80 %	**90 %**
FR	41 %	11 %	39 %	81 %	**90 %**
HR	46 %	29 %	51 %	83 %	**90 %**
HU	59 %	38 %	61 %	84 %	**90 %**
IT	55 %	45 %	54 %	72 %	**90 %**
LV	45 %	41 %	63 %	90 %	**90 %**

[14] A táblázatra az egyes tagállamoknak az (EU) 2017/1938 rendelet és különösen annak 6a., 6b. és 6c. cikke szerint fennálló arányos kötelezettségei vonatkoznak.

[15] Lásd a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről és a 994/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2017. október 25-i (EU) 2017/1938 európai parlamenti és tanácsi rendelet 6a. cikke (1) bekezdésének b) pontját.

NL	47 %	39 %	57 %	72 %	**90 %**
PL	50 %	35 %	60 %	80 %	**90 %**
PT	70 %	70 %	80 %	80 %	**90 %**
RO	41 %	42 %	63 %	84 %	**90 %**
SE	53 %	5 %	5 %	5 %	**90 %**
SK	45 %	20 %	29 %	74 %	**90 %**

Az ENTSOG 2024/2025-ös téli ellátási előrejelzései arra engednek következtetni, hogy a téli referencia-forgatókönyv (nincsenek elhúzódó hideg időszakok) szerint Európa e téli időszak végén még orosz vezetékes gáz nélkül is elérheti a 40 %-os gázkészleti szintet.

8. A GÁZÁRAKRA GYAKOROLT LEHETSÉGES HATÁSOK ELEMZÉSE

A gáztárolók továbbra is fontos szerepet játszanak a gázpiacokon tapasztalható feszültségek enyhítésében, mivel szűkös kínálat esetén jelentős gázmennyiséget biztosíthatnak, és ezáltal mérsékelhetik az áringadozásokat és a hirtelen áremelkedéseket. Megfigyelték, hogy az azonnali (spot) gázárak általában magasabbak, ha a feltöltési szintek az átlag alatt vannak[16]. Ezzel összefüggésben a Nemzetközi Energia Ügynökség a 2023. évi középtávú gázjelentésben megjegyezte, hogy 2023 harmadik negyedévében a magas tárolási szint a visszafogott kereslettel együtt „*nyomást gyakorolt az európai azonnali gázárakra*". Hasonlóképpen, az ACER a 2023. júniusi jelentésében rámutatott, hogy „*a tárolók feltöltési szintje jóval meghaladja az elmúlt évek átlagát, és hozzájárult az árak csökkenéséhez*".

Ahogy azt az alábbi grafikon is szemlélteti, a gáz nagykereskedelmi ára az elmúlt hónapokban 30 és 50 EUR/MWh között ingadozott. Az árak jelentősen csökkentek a válság 2022. nyári csúcspontja óta, amikor példátlan, 300 EUR/MWh feletti szintet értek el, de még mindig jelentősen magasabbak a válság előttinél, számos markáns volatilitási epizóddal.

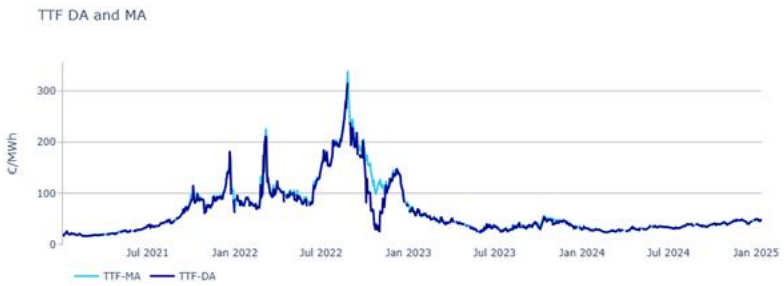
A tagállamok és a Bizottság átfogó intézkedéscsomagot vezettek be, amely együttesen hozzájárult a piaci helyzet javulásához, és segített enyhíteni az árnyomást. A földgázellátás biztonságáról szóló rendeletben meghatározott, a minimális gázmennyiségek téli időszak előtti tárolására vonatkozó kötelezettségvállalás fontos szerepet játszott ebben a kezdeményezéscsomagban, és a 2022 késő ősze óta megfigyelhető rendkívül magas tárolófeltöltési szint a legfőbb (bár nem az egyetlen) döntő tényezőt jelentette a piaci feszültség enyhítése és a gázárak csökkenése terén.

2024 késő őszén / 2025 elején azonban a szűk piac és a hidegebb időjárás miatt, a megnövekedett kereslet összefüggésében az európai gázpiac negatív nyári-téli árkülönbözeti tendenciával szembesült. Ez az árkonfiguráció nem kedvező a nyári betárolás tekintetében, amely a tárolók feltöltésének szokásos időszaka. A tendencia viszonylag friss, és 2025 januárjában, e jelentés elkészítésének idején még mindig nem alakult ki egyhangú álláspont e fejlemény pontos okairól. Ez a jelenség más piacokon (például Délkelet-Ázsiában) is megfigyelhető, és ezért nem magyarázható kizárólag az európai keresleti-kínálati helyzettel. Néhány közelmúltbeli, Európa-specifikus tényező – például a hideg időjárás, az alacsony megújulóenergia-termelés – hozzájárulhat a gázárak közelmúltbeli emelkedéséhez és a nagyobb mértékű kitároláshoz. Valószínű, hogy az elkövetkező években online megjelenő további LNG-kapacitási hullám kedvezőtlen hatással lesz a jövőbeli globális árakra. Addig is a rendszerterhelés csökkentése és a gáztárolók újratöltéséhez kapcsolódó piaci torzulások megakadályozása érdekében a Bizottság élni fog a

[16] What Drives Natural Gas Prices? a JSTOR weboldalán.

rendelet által a tagállamok számára biztosított mozgástérrel, és bizottsági ajánlást bocsát ki, hogy támogassa a tagállamokat a feltöltési ütemtervek hatékonyabb összehangolásában, és hogy még nagyobb fokú rugalmasságot biztosítson számukra a gáztárolásra vonatkozó feltöltési célértékek saját ütemű teljesítéséhez.

4. ábra – A TTF napi és havi árai – 2021. június – 2025. szeptember

Forrás: ENER az S&P Global adatai alapján

9. KÖVETKEZTETÉSEK

2024-ben a földgáztárolási rendeletben meghatározott célkitűzéseket teljesítették vagy túlteljesítették. November 1-jéig szinte valamennyi tagállam teljesítette a szabályozási célértéket, Dánia az egyetlen kivétel a szabály alól. Az alacsonyabb feltöltési szintek azonban nem veszélyeztették Dánia általános energiabiztonsági helyzetét, és Dánia el tudta érni a 2025. február 1-jei köztes célértéket.

Az ENTSOG 2024/2025-ös téli ellátási előrejelzései, valamint a Bizottság 2024. évi negyedéves gázpiaci jelentései 2024 folyamán viszonylag zökkenőmentes feltöltési ütemtervekkel kecsegtetnek. Ezt megerősíti az a tény, hogy 2024-ben az elmúlt évhez képest egyetlen tagállam sem fogadott el új feltöltési intézkedéseket. Nem folyamodtak nem piaci alapú intézkedésekhez, és okkal feltételezhető, hogy a minimális köztes célértékek mechanizmusa továbbra is elegendő rugalmasságot tesz lehetővé a tagállamok számára saját intézkedéseik és ütemterveik meghatározásához. Ugyanakkor a földgáztárolási rendeletben meghatározott célkitűzések elérése elősegítette a gázpiaci kockázati prémium év végi csökkentését.

A gáztároló létesítmények tanúsítási folyamata 2024-ben is folytatódott. A nemzeti hatóságok előrelépést értek el a tanúsítási határozatok elfogadása terén, és a Bizottság számos véleményt adott ki az év folyamán. Bár egyes tagállamok még nem nyújtották be döntéseiket, a stratégiai eszközök feletti uniós ellenőrzés javult, és a piaci manipuláció mozgástere 2021-hez képest jelentősen csökkent.

2024-ben egyetlen tagállam sem jelentett be a földgázellátás biztonságáról szóló rendelet 11. cikkében említett új válságszinteket. Finnország a riasztási szintről visszatért a korai előrejelzésre, Dánia, Svédország és Észtország pedig inaktiválta a korai előrejelzést. A válság kihirdetése előfeltétele annak, hogy egy tagállam szolidáris intézkedések alkalmazását kérje, és ennek megfelelően 2024-ben nem nyújtottak be szolidaritási kérelmet. A tagállamok körében végzett felmérés alapján a Bizottság arról értesült, hogy 2024-ben nem írtak alá kétoldalú tehermegosztási megállapodást.

A földgázpiacról szóló (EU) 2024/1789 rendelet által bevezetett szolidaritási rendelkezések tesztelése egyúttal megerősíti, hogy a tagállamok, a Bizottság és az ENTSOG felkészültek a gázellátási vészhelyzetre, és a szolidaritásra vonatkozó meglévő és újonnan elfogadott uniós rendelkezések alkalmazása általában megfelelő keretet biztosít a gyors és hatékony válságreagálás aktiválásához. Az új szolidaritási rendelkezések, amelyek kiterjesztik a mechanizmusokat a közvetett összeköttetésben álló tagállamokra, nagyobb és állítólag olcsóbb piaci alapú szolidaritást tesznek elérhetővé, amikor a közvetlen összeköttetésben álló szomszédok vészhelyzetben vannak. Emellett az LNG kulcsszerepet játszhat szolidaritási kérelem esetén, azonban a hatékonyság végső soron az érintett felek közötti szerződéses megállapodásoktól függ.

Európa energiabiztonsági helyzete 2024-ben kétségtelenül jobb, mint 2022-ben, és a stabil gáztároló-feltöltési ütemtervek ehhez pozitívan járultak hozzá. A 2024–2025-ös tél elején beköszöntött viszonylag hideg idő azonban gyorsabb ütemben kimeríti a gáztárolókat, mint 2023-ban, és a teljes uniós tárolási szint – amely az előző években minden addiginál magasabb volt – mindössze négy hét alatt a válság előtti átlagos szintre csökkent. Emellett az általános geopolitikai környezet, a globális LNG-ellátás stagnálása és a folyamatos LNG-kereslet miatt 2025-ben szűkösebb lehet a globális gázegyensúly. A jelenlegi piaci mutatók nem számolnak azzal, hogy az uniós gázárak elérik a 2022-ben megfigyelt rekordszinteket, de a folyamatosan feszült geopolitikai helyzethez kapcsolódó kockázatok – többek között az orosz gázszállítás fegyverként való használatának lehetősége – továbbra is magasak, és némi nyomást gyakorolhatnak az árakra.

A tényezők e kombinációja megerősíti a földgáztárolási rendelet relevanciáját, valamint annak fontosságát, hogy a következő téli időszak előtt magasak legyenek a tárolási szintek.